

60 LET STATISTIKY NA VYSOKÉ ŠKOLE EKONOMICKÉ V PRAZE

Prokop Závodský, Vysoká škola ekonomická v Praze

Úvod

Statistika patřila při vzniku Vysoké školy ekonomické v Praze (dále VŠE) mezi několik nezpochybňovaných zakladatelských oborů, neboť podle V. I. Lenina představovala „jeden z nejmocnějších nástrojů sociálního poznávání“. Katedra statistiky (později tři katedry), statistický studijní obor a povinné absolvování statistických předmětů jsou konstantami v celé historii VŠE. Studie¹ se pokouší o zmapování šedesátiletého vývoje (zejména institucionálního), přičemž největší pozornost je věnována vzniku katedry statistiky na VŠE a její činnosti v prvním decenniu. Naopak v posledním dvacetiletém období se výklad omezuje především na hlavní směry vědecké práce, další informace nalezne čtenář na webových stránkách jednotlivých kateder.²

1. Studium statistiky před vznikem Vysoké školy ekonomické

Historickým předchůdcem VŠE byla Vysoká škola obchodní (VŠO), založená r. 1919,³ od r. 1929 definitivně včleněná do svazku ČVUT.⁴ Statistiku zde přednášel krátce prof. Jan Koloušek (1859–1921) a po jeho smrti doc. František X. Hodáč (1883–1942). Od studijního roku 1922/23 převzal přednášky jeden z našich tehdy nejvýznamnějších statistiků doc. Josef Mráz (1882–1934).⁵ Mrázovy přednášky obsahovaly jak statistickou teorii (techniky statistických šetření, rozbor získaných dat – popis i úvod do regrese a korelace etc.), tak hospodářskou statistiku (včetně základů demografické

1 Studie vznikla v rámci mezifakultního studentského vědeckého projektu IGS „Ekonomické, politické a sociální okolnosti založení VŠE v Praze“. Za cenné rady a informace děkují prof. Cyhelskému, prof. Hronové, prof. Řezankové, doc. Fischerovi, doc. Langhamrové, doc. Arltové a řadě dalších statistiků z VŠE.

2 Viz <http://kstp.vse.cz/>, <http://kest.vse.cz/>, <http://kdem.vse.cz/>.

3 Zákon č. 461 Sb. z. a n., ze dne 23. července 1919, kterýmž zřizuje se československá státní „Vysoká škola obchodní v Praze“.

4 Zákon č. 103 Sb. z. a n., ze dne 18. června 1929 o organizaci vysoké školy obchodní v Praze, § 1.

5 J. Mráz patřil mezi vedoucí představitele Státního úřadu statistického (od r. 1930 byl viceprezidentem). Svým podílem na překladu rozsáhlé učebnice G. U. Yuleho *Úvod do teorie statistiky* (1926) a spoluprací na první původní české učebnici moderní statistiky S. Kohna *Základy teorie statistické metody* (1929) se významně zasloužil též o českou statistickou terminologii.

a sociální statistiky).⁶ Statistika se zkoušela v rámci národního hospodářství při druhé státní zkoušce.

Důstojným nástupcem doc. Mráze se stal JUDr. Ing. Leopold Šauer (1901–1983). Také on byl dobře seznámen s pokroky statistické vědy, neboť měl možnost absolvovat mj. dvouletý studijní pobyt na univerzitách v USA, včetně poslechu přednášek slavného R. A. Fishera. Publikoval řadu pozoruhodných prací, v nichž nejčastěji rozvíjel hospodářskou statistiku za použití moderních statistických metod. Na VŠO přednášel statistiku až do jejího zrušení.⁷

Vzděláváním budoucích národohospodářů a finančních odborníků se u nás tradičně zabývaly právnické fakulty.⁸ Na Karlově univerzitě po celou meziválečnou dobu přednášel statistiku prof. Vilibald Mildschuh (1878–1939). Statistické a další kvantitativní metody rozvíjel i v rámci národohospodářské vědy.⁹ Jeho nástupce, prof. Cyril Horáček ml. (1896–1990), významněji českou statistiku neobohatil. Téměř po celá dvacátá a třicátá léta přednášel statistiku na Právnické fakultě německé univerzity v Praze prof. Heinrich Rauchberg (1860–1938).¹⁰ Rovněž na Masarykově univerzitě v Brně se statistikou v této době zabývala významná osobnost – prof. Dobroslav Krejčí (1869–1936), dříve dlouholetý šéf Zemského statistického úřadu v Praze (1905–1919) a první předseda Státního úřadu statistického (1919–1920), nazývaný též „otcem čs. statistiky“.

Za předchůdce statistického studijního oboru na VŠE můžeme považovat statisticko-pojistné studium, pěstované na Vysoké škole speciálních nauk (VŠSN) ČVUT. Na pražské české technice byl již od studijního roku 1904/05 otevírán na tzv. obecném oddělení (r. 1921 změněném na VŠSN) dvouletý „Učebný běh pro pojišťovací techniku“. Výuka teorie pravděpodobnosti a matematické statistiky (společně s pojistnou technikou, ale také s řadou ekonomických předmětů) se v tomto dvouletém studiu postupně rozšiřovala a modernizovala, zejména od 30. let.

Vynikajícím představitelem tohoto studia byl od r. 1929 PhDr. Jaroslav Janko (1893–1965),¹¹ rozvíjející nejen pojistnou matematiku a matematickou statistiku,¹² ale i aplikace statistiky v demografii a v sociálně ekonomické statistice. Prof. Janko měl významný podíl na přeměně uvedeného dvouletého kursu na řádné čtyřleté vysoko-

6 Srov. Šauer (1958), s. 24; Šauer, Šauerová (1984).

7 Habilitoval se r. 1936, mimořádným profesorem jmenován r. 1946, řádným r. 1947.

8 Vystudovali zde např. první tři rektori VŠE.

9 Prof. Mildschuh byl mj. předsedou Čs. statistické společnosti po celou dobu její existence (1929–1939).

10 Prof. Rauchberg, známý svým kontroverzním demografickým spisem *Der nationale Besitzstand in Böhmen* (1905), působil také jako představitel německé menšiny ve Statistické radě státní, Čs. statistické společnosti ad.

11 J. Janko se zde r. 1929 habilitoval pro obor pojistná matematika a matematická statistika, již o dva roky později je jmenován mimořádným a r. 1936 řádným profesorem. Ve výše zmíněné Čs. statistické společnosti zastával Janko funkci jednatele (1929–1939).

12 *Základy statistické indukce* (1937), *Jak vytváří statistika obrazy světa a života I, II* (1942 a 1944) ad.

školské studium statisticko-pojistného inženýrství v r. 1946.¹³ Podobně jako v předcházejícím dvouletém studiu zde posluchači absolvovali kromě náročných matematických a statistických předmětů i ekonomicky a prakticky zaměřené přednášky a cvičení. Ve druhé polovině studia se studenti mohli neoficiálně specializovat na aplikace statistiky pro: a) podnikovou praxi, b) pojišťovnictví a finanční instituce, c) veřejnou správu.¹⁴ Některé speciální přednášky byly organizovány společně i pro posluchače Přírodovědecké fakulty UK.¹⁵ První posluchači úspěšně ukončili toto studium už na jaře 1947, mezi dalšími absolventy byli i budoucí představitelé statistiky na VŠE: prof. Korda, prof. Cyhelský, prof. Likeš, prof. Novák ad.¹⁶

Podmínky pro činnost vysokých škol v Československu se začaly radikálně měnit s nástupem komunistického režimu v únoru 1948. Vysoké školy, jimž totalitní režim přes opakované reformy a razantní čistky nedůvěřoval, byly zbaveny své staleté autonomie a podřízeny direktivnímu řízení.¹⁷ Zároveň začalo zhruba desetileté období neustálých změn v organizaci vysokých škol. Postupovalo se často metodou pokusů a omylů,¹⁸ neboť ani hlasité zaklínání se sovětskými vzory obvykle nevedlo k jednoznačnému řešení, nehledě na neshody mezi komunistickými orgány a funkcionáři. Všeobecná shoda však panovala na potřebě zrušit VŠO, která dříve „sloužila zájmům buržoazie a vzdělávala oddané sluhy – pomocníky vykořisťovatelů“.¹⁹

V roce 1949 převládl názor, že výchovu elitních komunistických kádrů pro řízení ekonomiky, státní správu, diplomacii i pro vyučování marxismu-leninismu je vhodné soustředit do nové vysoké školy, ideově řízené přímo kulturním a propagačním oddělením ÚV KSČ. Tak vznikla již od studijního roku 1949/50 Vysoká škola politických a hospodářských věd (VŠPHV) s Fakultou hospodářskou, Politicko-diplomatickou a Fakultou společenských nauk.²⁰ Vysoká škola obchodní (průběžně postupně reformovaná a r. 1948 přejmenovaná na Vysokou školu věd hospodářských, r. 1951 pak na Fakultu hospodářských věd ČVUT) byla (zákonem citovaným v pozn. 20, § 3) postupně rušena (tj. od studijního roku 1949/50 již nepřijímala nové posluchače) a definitivně skončila svou činnost 31. červencem 1953.

13 Zákon č. 122 Sb., ze dne 16. května 1946 o studiu statisticko-pojistném.

14 *O studiu statisticko-pojistného inženýrství*, 1947, s. 3–4.

15 Na Přírodovědecké fakultě UK byl již v r. 1921 zaveden tzv. cyklus střídajících se přednášek o pojistné matematice a statistice. Představitelem tohoto oboru zde byl ve 20. – 40. letech prof. Emil Schönbaum (1882–1967). Výše citovaným zákonem (č. 122/1946 Sb.) byl zároveň i tento cyklus přednášek přeměněn na čtyřleté studium, oproti VŠSN zaměřené více teoreticky a na aplikace v přírodních vědách.

16 Někteří až po reorganizaci tohoto studia, jiní museli dokončit studium jinde – viz níže.

17 Zejména Zákonem č. 58 Sb., ze dne 18. května 1950 o vysokých školách. Srov. Havránek a Pousta, 1998.

18 Podle § 3 zákona citovaného v předchozí pozn. stačilo nadále ke zřízení, rušení, rozdělení či sloučení vysoké školy a fakulty pouhé vládní nařízení.

19 Srov. Závodský, 1999b, s. 54.

20 Zákon č. 227 Sb., ze dne 4. listopadu 1949 o zřízení vysoké školy politických a hospodářských věd v Praze.

Studijní plány na jednotlivých fakultách VŠPHV se vytvářely (a měnily) s tím, jak studenti postupovali do vyšších ročníků. Statistika se vyučovala zejména na Hospodářské fakultě (přijímala nejvíce posluchačů), v menší míře i na ostatních. Program kursu sociálně ekonomické statistiky vypadal takto:

Statistika jako věda společenská. Politická ekonomie a historický materialismus – vědecký základ statistiky. Metoda statistiky. Organizace statistiky. Statistické šetření jako výchozí moment poznání sociálních jevů. Význam Leninových prací ve statistice. Hlavní metody analýsy statistických dat. Kritika buržoasní statistiky. Statistika jako věda historická, třídní a stranická.²¹

Již dva roky po vzniku VŠPHV začala sílit kritika této koncepce studia ekonomů. Byrokraticky řízené národní hospodářství si žádalo tisíce „marxisticky vzdělaných ekonomů“,²² zatímco Hospodářskou fakultu měly teprve r. 1953 opustit první asi tři stovky absolventů. Navíc jen dvouleté studium ekonomických předmětů (po předchozím společném základu) neumožňovalo studentům získat příliš důkladné vzdělání, o potřebné specializaci ani nemluvě.

Do léta 1952 bylo rozhodnuto. Koncepce VŠPHV je označena za důsledek škůdcovské politiky Slánského a jeho rozvratnického centra.²³ Tentokrát je přijat návrh Státního výboru pro vysoké školy (orgán ministerstva školství) na vznik samostatné Vysoké školy ekonomické rozšířením Hospodářské fakulty VŠPHV.²⁴ Kromě toho byly zřizovány ekonomicko-inženýrské fakulty na technikách²⁵ a provozně ekonomické fakulty na vysokých školách zemědělských.²⁶

Vládní nařízení z 19. srpna 1952²⁷ rozhodlo o zřízení Vysoké školy ekonomické (dnem 1. září 1953) o 5 fakultách: Všeobecně ekonomická, Výrobně ekonomická, Vnitřního obchodu,²⁸ Financí a úvěru a Fakulta statistiky.²⁹ Po celý studijní rok 1952/53 se pak na Hospodářskou fakultu VŠPHV přijímali noví pracovníci (většinou mladí

21 Materiály k reorganizaci školy z r. 1951. Archiv hl. m. Prahy – Fond VŠPHV, karton 15.

22 Potřeba byla o to větší, že na přelomu 40. a 50. let musely z politických důvodů opustit svá místa v hospodářské sféře a ve státní správě tisíce odborníků.

23 Srov. Devátá a Olšáková, 2010, s. 178–183.

24 VŠPHV byla r. 1953 zrušena, zbývající fakulty byly různým způsobem včleněny do Univerzity Karlovy.

25 Fakulta ekonomicko-inženýrská (FEI) na ČVUT působila v letech 1952–1960, na Vysoké škole báňské v Ostravě od r. 1953, r. 1959 byla zrušena (postupně, vyšší ročníky ještě mohly dostudovat) a opět obnovena r. 1977.

26 V Praze byla tato fakulta zřízena r. 1952 (do r. 1959 pod názvem Ekonomická fakulta), v Brně r. 1959, v Českých Budějovicích r. 1960.

27 Vládní nařízení č. 40 Sb., ze dne 19. srpna 1952 o dalších změnách v organizaci vysokých škol, § 7.

28 K 1. září 1953 sem byl přiřazen směr zahraniční obchod, nový název byl pak Fakulta vnitřního a zahraničního obchodu, od 1. září 1959 Fakulta obchodní.

29 Gottwaldova teze o stálém přibližování se sovětskému vzoru jako základním zákonu vývoje lidové demokratických zemí byla v té době interpretována jako potřeba zřizovat úzce specializované vysoké školy a fakulty podle vzoru sovětských institutů. Podobně byla (již r. 1951) rozdělena Filosofická fakulta UK na dvě, o rok později Přírodovědecká na tři fakulty, vznikla Vysoká škola ruského jazyka, Vysoká škola železniční se čtyřmi fakultami apod.

absolventi vysokých škol), zakládaly se nové katedry, pro jednotlivé budoucí fakulty byli jmenováni „pověřenci“, konstituovaly se stranické výbory atd.

Právnícké fakulty, které měly před rokem 1948 u představitelů KSČ pověst bašt reakce, po zkrácení a reformě studia přestaly být centry národohospodářské vědy, brněnská právnická fakulta byla r. 1950 vůbec zrušena.

Také studium statisticko-pojistného inženýrství na VŠSN doznalo od r. 1949 radikálních změn. Nejprve bylo vyloučením pojištění matematiky a techniky změněno na statistické inženýrství³⁰ a to pak rozděleno na matematicko-statistické studium, jehož představitelem byl prof. Janko, a ekonomicko-statistické studium, vedené prof. Egermayerem.³¹ Dnem 1. září 1952 byla Fakulta speciálních nauk (změna názvu na „fakultu“ proběhla o rok dříve) zrušena.³² Prof. Janko se svým matematicko-statistickým směrem byl převeden na nově vzniklou Matematicko-fyzikální fakultu UK. Studenti, kteří ve studijním roce 1951/52 dokončili 2. a 3. ročník ekonomicko-statistického směru, přešli s prof. Egermayerem na nově založenou Fakultu ekonomicko-inženýrskou ČVUT, kde jim bylo umožněno dostudovat podle speciálního programu.³³ Studenti, kteří r. 1952 ukončili 1. ročník ekonomicko-statistického směru, byli převedeni na Hospodářskou fakultu VŠPHV.

Na Hospodářské fakultě zajišťovala výuku statistiky pro různé studijní obory původně katedra financí a úvěru, kde již v r. 1951 vznikl kabinet statistiky (jediným členem Augustin Hlaváček), vyučovali většinou externí učitelé.³⁴ Samostatná katedra statistiky vznikla 1. srpna 1952 pod externím vedením Ing. F. Herbst.³⁵ Kromě A. Hlaváčka ji zprvu tvořil jen čerstvý absolvent ekonomicko-statistického oboru na VŠSN Ing. Lubomír Cyhelský (* 1929), který byl po úspěšném absolvování konkurzu uvolněn v červenci 1952 z práce ve Státním úřadě statistickém.

Protože od podzimu 1952 již na Hospodářské fakultě studovalo 110 posluchačů I. a II. ročníku denního studia statistického oboru a od listopadu i 13 studentů dálkového studia a začalo se již připravovat zřízení VŠE, bylo třeba katedru statistiky rozšiřovat. Postupně byli přijati: Ing. Bohumil Řezníček, Ing. Benedikt Korda,³⁶ Ing. Eduard Link,³⁷ a Ing. Jaromír Walter.³⁸ Na výuce katedry se nadále podíleli externisté, z nichž

30 Srov. Herbst a Hlaváček, 1952.

31 Prof. František Egermayer (1913–1989) se habilitoval na ČVUT r. 1946, následujícího roku byl jmenován mř. profesorem a ředitelem Ústavu matematické a užité statistiky na VŠSN.

32 Citované Vládní nařízení č. 40/1952 Sb., § 3.

33 Po jejich dostudování (r. 1954) statistický obor na FEI opět zanikl.

34 Srov. Cyhelský, 1992, s. 4–5; Cyhelský, 1985 a další publikace téhož autora.

35 Ing. František Herbst (1909–1977), tehdy náměstek předsedy Státního úřadu statistického.

36 B. Korda absolvoval r. 1951 statistické inženýrství na VŠSN, na katedru přišel z ministerstva paliv a energetiky.

37 Nejstarší člen katedry E. Link (1907–1970) dosud pracoval jako statistik na ministerstvu vnitřního obchodu a externě vyučoval hospodářskou statistiku na Vysoké škole politické a sociální.

38 J. Walter (1923–2001) vystudoval statisticko-pojistné inženýrství (1945–1949), zároveň byl již od r. 1947 asistentem u prof. Egermayera.

jmenujme prof. Egermayera a zejména RTDr. Ing. Jaroslava Hájka, který zde vydal svůj první učební text „*Teorie výběrových šetření*“ (1955).³⁹

2. Fakulta statistiky Vysoké školy ekonomické

V letním semestru studijního roku 1952/53 zintenzivnila příprava ke vzniku VŠE. Věnujme se především Fakultě statistiky. Jako její vzor byl deklarován Moskevský ekonomicko-statistický institut (MESI),⁴⁰ přestože bylo uznáváno, že podmínky pro pražskou Fakultu statistiky jsou dosti odlišné. Fakulta sestávala ze dvou kateder – statistiky pod vedením doc. Linka⁴¹ a matematiky pod vedením doc. Ferdinanda Veselého. K 1. VII. 1953 byl doc. Link pověřen ministerstvem pro vysoké školy i funkcí prorektora VŠE⁴² a doc. Veselý funkcí děkana Fakulty statistiky.⁴³ V září byl pak Ing. Walter jmenován proděkanem.

Na počátku studijního roku 1953/54 se katedra statistiky rozrostla o Ing. Ilju Nováka,⁴⁴ Ing. Vladimíra Roubíčka,⁴⁵ Ing. Jana Zelínku⁴⁶ a Ing. Jana Vraného, takže zde pracovalo 10 statistiků (po odchodu Ing. Řezníčka 9), jejich průměrný věk činil ke konci r. 1953 29,2 roku.⁴⁷ Fakulta zaměstnávala celkem 16 učitelů, z nichž nikdo nebyl profesorem ani habilitovaným docentem.⁴⁸

Pro posluchače denního i dálkového studia existoval na fakultě jediný obor – statistika. Počítalo se s pozdějšími specializacemi: statistika průmyslu, statistika obchodu, statistika zemědělství a mechanizace evidence (ev. též statistika dopravy), ale při pouhých několika desítkách posluchačů v ročníku se to ukázalo neúčelné. Katedra statistiky zajišťovala výuku teorie statistiky i ekonomické statistiky pro ostatní fakulty VŠE (na denním i dálkovém studiu) – z menší části pomocí externistů.

Program studia byl zprvu sestaven podle vzoru MESI a sovětských učebnic, které se, narychlo přeložené do češtiny (většinou pracovníky katedry), používaly jako

39 RTDr. (nebo Dr. techn.) byl doktorát technických věd, zřízený u nás r. 1901. Jaroslav Hájek (1926–1974) se později proslavil jako nejvýznamnější český matematický statistik.

40 MESI vznikl r. 1932 jako patrně první vysoká škola na světě, specializovaná na statistiku – Moskevský institut národohospodářské evidence (MINCHU), název MESI od r. 1945. Srov. Šurakov a Vlasov, 1982, s. 38.

41 E. Link, B. Korda a F. Veselý byli jmenováni „zastupujícími docenty“ – tj. bez habilitace, ale s povinností získat hodnost kandidáta věd a habilitovat se.

42 Dosud vykonával doc. Link funkci pedagogického proděkana Hospodářské fakulty.

43 Zpráva o činnosti hospodářské fakulty VŠPHV v Praze za školní rok 1952/53, s. 14, Spisovna VŠE.

44 I. Novák (1927–2009) dokončil r. 1951 statistické studium na VŠSN. Na katedře statistiky pak působil rekordních 55 let.

45 V. Roubíček (1930–2005) nastoupil na katedru jako čerstvý absolvent statistického studia na VŠSN/FEI.

46 J. Zelinka (1930–1994) rovněž přišel na katedru po absolvování statistického studia na VŠSN/FEI.

47 Průměrný věk učitelů na VŠE byl tehdy 30 let. Srov. Výroční zpráva o činnosti VŠE za školní rok 1953/54, s. 5, Spisovna VŠE.

48 Pro srovnání – na samotné katedře statistiky FEI pracovali dva profesori.

první učební texty statistické teorie i ekonomické statistiky. V SSSR již od 40. let probíhala diskuse o podstatě statistiky a o jejím vztahu k matematice, teorii pravděpodobnosti a matematické statistice. Výsledkem bylo závazné usnesení z jara 1954, že statistika = sociálně ekonomická statistika, která je společenskou vědou, vědou třídní a stranickou, jejímž „základem je historický materialismus a marxleninská politická ekonomie.“ V přírodních vědách se uplatňuje teorie pravděpodobnosti a matematická statistika, což jsou součásti matematiky. Statistika v některých případech může používat i metody matematické statistiky „včetně teorie pravděpodobnosti“.⁴⁹ Průběh této diskuse ovlivňoval již od r. 1949 studium statistiky na VŠSN – nejprve vyloučením pojistné matematiky a „buržoazních pavěd“ (ekonometrika, biometrika, psychometrika) a postupně i dalších „matematických formalismů“ (viz výše).

Pracovníci katedry statistiky již v polovině 50. let postupně nahrazovali překlady sovětských učebnic vlastními skripty a opouštěli výše uvedené zásady statistiky. V učebních textech z teorie statistiky se autoři soustředili na přehled metod, použitelných při zkoumání ekonomických a sociálních jevů a procesů, přičemž připomínky marxismu, jakož i Lenina a Stalina postupně mizely, jak možno demonstrovat na vývoji od skript „*Soubor statí z teorie statistiky*“,⁵⁰ přes „*Statistické metody*“⁵¹ až po ministerstvem schválenou vysokoškolskou učebnici „*Obecné metody statistiky. Učebnice*“⁵² z r. 1959, která již obsahuje pouze výklad dosti rozšířeného sortimentu statistických metod a zcela vynechává marxistický úvod či rámec výkladu. V úvodu je dokonce obhajováno metodologické pojetí statistiky jako jedno z možných a rozumných,⁵³ což by bylo ještě o několik let dříve neslýchaným kacířstvím.⁵⁴

Ve výuce ekonomické statistiky se zprvu rovněž totálně přebíraly sovětské vzory, výuka často sklouzávala k popisu obsahu výkazů, k pouhým výčtům zjišťovaných

49 „Statistika je samostatná společenská věda, jež zkoumá kvantitativní stránku hromadných společenských jevů v nerozlučné spojitosti s jejich stránkou kvalitativní.“ Citováno podle Eggermayer, 1957, s. 57–58.

Na pojetí statistiky jako vědní disciplíny existovaly ve světové vědě dlouhodobě rozdílné názory. Mimo SSSR a jeho satelity však nikdo necítil potřebu stanovit závaznou definici statistiky – disciplíny, která se ostatně po celé XX. století bouřlivě rozvíjela. U nás např. S. Kohn ve své učebnici *Základy teorie statistické metody* (1929, viz též pozn. 5) chápal statistiku jako metodologickou vědu, opírající se o teorii pravděpodobnosti, a využitelnou v různých společenských i přírodních vědách.

50 Napsal kolektiv 5 autorů z katedry statistiky, Praha: SPN, 1954, 320 s.

51 Autory většiny textu byli I. Novák, B. Korda a J. Walter, Praha: SPN, 1956, 382 s.

52 Lvi podíl na textu měl I. Novák (též redakce) a B. Korda, účast dalších autorů (zejména J. Waltra) byla již podstatně menší. Praha: SNPL, 1959, 376 s.

53 „Životnost pojetí statistiky jako metodické vědy nelze oddiskutovat, dokazuje ji již rozsah vědeckých prací koncipovaných v duchu tohoto pojetí.“ (C. d., s. 11) „Vždyť prosazení pojetí statistiky výlučně jako předmětné společenské vědy mělo jednu dobu za následek, že matematika byla ze statistiky vůbec vyháněna, že došlo ke zploštění statistických metod, a to všechno vedlo v konečných důsledcích k jakémusi statistickému primitivismu.“ (C. d., s. 12)

54 Připomeňme, že naopak např. v SSSR či NDR obsahovaly učebnice základů statistiky obvykle až do 80. let obsáhlý výklad o místě marxismu ve statistice.

ukazatelů bez objasnění celkového zaměření a vzájemných souvislostí.⁵⁵ V dalších letech již výklad postupně probíhal v obecnější rovině. Příkladem jsou zejména práce B. Kordy, hlavního představitele ekonomické statistiky na katedře v 50. letech, z nichž jmenujme alespoň monografii „*Ekonomické indexy*“⁵⁶ a stručnější práci „*Měření produktivity práce*“.⁵⁷ Široký autorský kolektiv členů katedry pod vedením B. Kordy vydal r. 1960 i první knižní „*Učebnici ekonomické statistiky*“.⁵⁸

Vraťme se nyní k personálnímu obsazení katedry statistiky ve studijním roce 1954/55. Hlavními autoritami na katedře byli: doc. Korda, který se jako první na fakultě habilitoval a v letním semestru převzal po doc. Linkovi vedení katedry, Ing. Walter, v dalších letech především Ing. Cyhelský. Katedru opustil A. Hlaváček a nově přibyla Ing. Jara Kaňoková⁵⁹ a Ing. Josef Kašpar.⁶⁰ Ve studijním roce 1955/56 posílil katedru Ing. Václav Čermák⁶¹ a Ing. Luděk Rychetník,⁶² opustil ji Ing. Vraný.⁶³ Doc. Korda byl jmenován děkanem fakulty.

V té době se již ukazovaly původní představy o rychlém rozvoji fakulty podle vzoru MESI jako nereálné. Pro malý zájem ústředních úřadů (včetně SÚS) o absolventy se nepodařilo vyjednat vyšší směrné číslo pro přijímání na obor než 15, takže další činnost fakulty o dvou katedrách (s celkovým počtem 19 interních učitelů) a 159 studentech (to činilo cca 8,3 % denních posluchačů VŠE, v „mimořádných způsobech studia“ se vyskytovali na statistickém oboru spíše jednotlivci)⁶⁴ vyhodnotilo vedení VŠE jako neekonomickou a navrhlo zrušení fakulty.⁶⁵ Zatímni správou de iure stále existující Fakulty statistiky byla od studijního roku 1956/57 pověřena Fakulta všeobecně ekonomická, kam byla fakticky převedena katedra statistiky a její studijní obor.⁶⁶ V konečné fázi rozhodlo vládní nařízení ze srpna 1959 o sloučení dosavadní

55 Srov. Závodský, 2002, s. 327.

56 Praha: Nakl. ČSAV, edice Rozpravy ČSAV, 1954, 116 s.

57 Praha: SÚS nákladem SEVT, edice Otázky statistiky, 1957, 92 s.

58 Praha: SNTL/SVTL, 1960, 434 s.

59 J. Kaňoková (1932–2006) absolvovala statistické studium na VŠSN/FEI. Na VŠE se habilitovala r. 1973, profesorkou jmenována r. 1987 a pracovala zde do r. 1999.

60 J. Kašpar (1928–1968) vystudoval bratislavskou Vysokou školu hospodárskych vied (předchůdce tamní VŠE) r. 1953.

61 V. Čermák (* 1932) patřil mezi prvních 33 absolventů Fakulty statistiky, kteří byli 2. III. 1956 v Karolinu promováni. Omlouvám se, že promovaného ekonoma Čermáka i jeho další vrstevníky označuji pro zjednodušení již za inženýry, přestože tento titul jim byl přiznán teprve v r. 1966. (Zákon č. 19 Sb., ze dne 16. března 1966 o vysokých školách, § 57).

62 L. Rychetník (* 1933) byl rovněž čerstvým absolventem statistiky na VŠE.

63 Některé méně významné, či spíše krátkodobé, pracovníky katedry v dalším textu již neuvádím.

64 Výkaz počtu studentů VŠE k 15. X. 1955. Spisovna VŠE.

65 Srov. např. Zápis č. 34 ze schůze kolegia rektora konané 14. června 1955. Spisovna VŠE.

66 Katedra matematiky byla v letech 1956–1963 zařazena na Fakultu výrobně ekonomickou, poté na Fakultu politické ekonomie. Srov. Závodský, 2011a.

Fakulty financí a úvěru, Fakulty statistiky a Fakulty všeobecně ekonomické ve Fakultu politické ekonomie,⁶⁷ která pak r. 1968 získala název Fakulta národohospodářská.⁶⁸

3. Přehled vývoje do roku 1989

Zrušení Fakulty statistiky bylo jen jednou ze série radikálních změn v organizaci statistického studia na VŠE. Katedra statistiky zajišťovala již od počátku existence VŠE i výuku o výpočetní technice.⁶⁹ Na počátku studijního roku 1959/60 se z katedry statistiky vydělila pod vedením doc. Linka samostatná katedra výpočetní a organizační techniky, předchůdkyně dnešních informatických kateder. Následujícího roku bylo studium využívání výpočetní techniky povýšeno na samostatný obor s názvem mechanizace národohospodářské evidence, zatímco statistika se stala pouze jednou ze specializací v rámci tohoto oboru.

Počátkem studijního roku 1959/60 se z katedry statistiky oddělila i další nová katedra – vědeckého programování, zabývající se především ekonometrií a operačním výzkumem.⁷⁰ Přešel sem jako její vedoucí doc. Korda⁷¹ a dále Ing. Zelinka a Ing. Rychetník.

67 Vládní nařízení č. 58 Sb., ze dne 12. srpna 1959 o změnách v organizaci vysokých škol, § 12. Slučování proběhlo v souladu s tehdy obecnou tendencí opět rušit či slučovat mnohé vysoké školy a fakulty, vzniklé počátkem 50. let. Např. jen citovaným vládním nařízením byla opětovným sloučením obnovena Filosofická a Přírodovědecká fakulta UK, zrušena Vysoká škola ruského jazyka a literatury a další.

68 Vládní nařízení č. 54 Sb., ze dne 12. dubna 1968 o změně názvů některých fakult, § 1.

69 Přednášky k této problematice probíhaly již na VŠSN.

70 Protože ekonometrie byla dosud v paměti schvalujících soudruhů zavrhanou buržoazní pavědou, mohla katedra získat dnešní název katedra ekonometrie až za liberálnějšího ovzduší v r. 1966.

71 Benedikt Korda vynikl mezi českými statistiky i tím, že prožil nejdelší a nejdobrodružnější život. Narodil se jako Benő Kornreich 31. V. 1914 v Mukačevu (tehdejší Uhry) v dobře situované židovské rodině. Vystudoval zde (již za Československa) gymnasium (maturita r. 1933) a pokračoval ve studiích v Praze – nejprve na VŠSN a poté studoval matematiku s fyzikou na Přírodovědecké fakultě UK. K poslední části druhé státní zkoušky se přihlásil na prosinec 1939, mezitím okupanti české vysoké školy zavřeli. Dal se pokřtít, přijal jméno Benedikt a oženil se svou křesťanskou přítelkyní. R. 1942 se mu podařilo uniknout před rasovým pronásledováním do Maďarska, ke kterému opět patřila někdejší Podkarpatská Rus. Byl povolán do armády a nasazen na kopání zákopů. V r. 1944 se mu podařilo dostat na sovětskou stranu fronty. Protože se během svého dětství a studií naučil řadu středoevropských jazyků i ruštinu, působil pak jako tlumočník u štábu sovětské armády. Přežil tam (podle vlastního vyprávění) se štěstím i konflikt s důstojníky a byl ze služby u Rudé armády propuštěn živý. V Mukačevu pak zjistil, že většina jeho příbuzných v r. 1944 zahynula při holocaustu. Po válce vstoupil Benedikt Kornreich do KSČ (již předtím do KSS), zvolil si nové příjmení Korda a pracoval jako statistik, naposled ve vedoucí funkci na ministerstvu paliv a energetiky. Zároveň vystudoval statisticko-pojistné inženýrství na VŠSN (1949–1951). Když se dověděl o založení katedry statistiky na VŠPHV, rozhodl se nečekat, až se na ministerstvu bude hledat sionistický škůdce, zodpovědný za nedostatek uhlí a časté vypínání elektřiny, a raději se dal na dráhu vysokoškolského učitele. Po odchodu z katedry statistiky se doc. Korda specializoval na lineární programování a další ekonomicko-matematické metody, v nichž se brzy stal předním českým odborníkem. Největšího významu dosáhla učebnice Matematické metody v ekonomii (autory B. Korda a kol.), která vyšla r. 1967 v nákladu 10 200 výtisků. Mezitím byl B. Korda jmenován profesorem (1961) a r. 1965 získal hodnost doktora ekonomických věd (DrSc.). V srpnu 1968 se prof. Korda na základě svých životních zkušeností rozhodl odejít s rodinou do exilu.

Od studijního roku 1961/62 byl pak otevřen nový obor ekonomicko-matematické výpočty (EMV), jehož posluchači se během studia specializovali na statistiku či na matematické metody v ekonomii.⁷² Počet studentů oboru se v 60. letech pohyboval kolem 50 v ročníku, jen menší část se jich zpravidla specializovala na statistiku.

Po odchodu doc. Kordy vedl katedru statistiky v letech 1959–1961 doc. Walter⁷³ a když i on následoval doc. Kordu na jeho katedru, stal se vedoucím katedry doc. Kašpar, přední představitel ekonomické statistiky na VŠE v 60. letech. Proslavil se zejména monografií „*Typologie ekonomických veličin*“,⁷⁴ v letech 1965–1966 byl proděkanem pro vědeckou činnost, poté odjel do New Yorku, kde pracoval ve statistickém úřadě OSN. Pro vážnou nemoc se musel brzy vrátit a r. 1968 zemřel.

Od r. 1962 je pak rozvoj katedry statistiky spojen po celých 28 let se jménem jejího vedoucího – L. Cyhelského. V r. 1961 se habilitoval, profesorem byl jmenován r. 1968, titul DrSc. získal r. 1981. V letech 1966–1970 zastával funkci proděkana pro vědeckou činnost a studium při zaměstnání. Je autorem či spoluautorem (často s J. Kaňokovou a I. Novákem) velké části učebnic základů statistiky a popisné statistiky, které vyšly péčí katedry (za půl století jich bylo – včetně skript – kolem padesáti), jakož i mnoha desítek odborných či popularizujících článků. R. 1979 byl zvolen členem Mezinárodního statistického institutu (ISI). Na VŠE učil plných 50 let (do r. 2002) a dosud s katedrou spolupracuje.

Prof. Cyhelský se během své dlouhé činnosti v oboru statistiky zabýval zprvu zejména problematikou makroekonomických analýz (otázky vymezení a měření národního důchodu, analýza činitelů růstu fyzického objemu vytvořeného národního důchodu apod.), velkou pozornost též věnoval řadě metod popisné statistiky, např. měření variability numerických i kategoriálních proměnných,⁷⁵ v 70. a 80. letech vzbudil velkou pozornost svými studiemi a polemickými články z oblasti indexní teorie (viz též níže).

Vzhledem k odchodu pracovníků na nově založené katedry a k rychlému rozvoji VŠE,⁷⁶ bylo třeba přijmout řadu nových učitelů. Již se zkušenostmi z předchozí praxe

Na University of Alberta v kanadském Edmontonu pak učil hospodářskou statistiku. V květnu 1990 navštívil prof. Korda na VŠE obě své bývalé katedry, jimž později poslal velkou zásilku odborné literatury ze své knihovny. Po dlouhých letech těžké choroby zemřel 16. XII. 2010 ve věku 96 let v židovském pečovatelském domě v Edmontonu. (Srov. Maňas, 2004; Materiály k obhajobě doktorské práce, 1965, Spisovna VŠE; Fond VŠSN – katalog posluchačů, Archiv ČVUT.)

72 Statistika tak byla vyřazena z oboru mechanizace národohospodářské evidence, ten byl reorganizován pod názvem mechanizace a automatizace řídicích prací (MAŘP).

73 Ve své vědecké a pedagogické práci se dosud zabýval především aplikacemi matematické statistiky v oblasti ekonomických jevů a procesů, zvláště výběrovými šetřeními.

74 Praha: Výzkumný ústav statistiky a účetnictví, 1968. (Anglická verze vyšla r. 1969.)

75 *Úvod do teorie popisné statistiky*. Praha: SNTL/ALFA, 1974. *Teorie statistiky, díl I*. Praha: SNTL, 1990.

76 Počty posluchačů VŠE stále rostly, např. počet denních studentů se zvýšil ze 1 492 ve stud. r. 1959/60 na 3 796 o 10 let později. Srov. Závodský, P.; Žváček, J. 1989. *Statistická ročenka Vysoké školy ekonomické v Praze 1989*, s. 6.

přišli: Ing. Jaroslav Jílek (na katedře od r. 1960),⁷⁷ Ing. Jiří Likeš (1961),⁷⁸ Ing. Jaroslav Hátle (1962),⁷⁹ Ing. Josef Kozák (1963),⁸⁰ Ing. Jiřina Moravová (1964) a Ing. Eduard Souček (1964). Z mladých asistentů, kteří posílili katedru brzy po absolvování VŠE, jmenujme alespoň: Ing. Petra Hebáka (1962), Ing. Jana Segera (1963), Ing. Milana Matějku (1963) a Ing. Jiřího Hustopeckého (1964), autora hodnotných skript z matematické statistiky.⁸¹

V mezinárodním kontextu je považován za nejvýznamnějšího statistika z VŠE J. Likeš, autor řady vědeckých statí v předních zahraničních periodikách – z oblasti matematické statistiky, teorie pravděpodobnosti, navrhování experimentů a jejich vyhodnocování apod.⁸² Na VŠE společně s J. Hátlem zajišťovali přednášky z teorie pravděpodobnosti a matematické statistiky⁸³ a napsali „*Základy počtu pravděpodobnosti a matematické statistiky*“.⁸⁴ Z dalších Likešových publikací citujme alespoň „*Navrhování průmyslových experimentů*“⁸⁵ a „*Základní statistické tabulky*“.⁸⁶

Problematické výběrových šetření se po J. Waltrovi věnoval dlouhodobě V. Čermák,⁸⁷ autor početných prací z tohoto oboru, jmenujme alespoň rozsáhlou monografií „*Výběrové statistické zjišťování*“,⁸⁸ za níž získal r. 1983 vědeckou hodnost doktora věd (profesorem jmenován r. 1986).

Velká pozornost byla na katedře statistiky vždy věnována analýze časových řad a problematice jejich prognostického využití. Nejvýznamnějším odborníkem s mezinárodním renomé byl doc. Kozák (zpočátku rozvíjel zejména teorii výběrových šetření s aplikacemi v zemědělství), autor početných vědeckých prací a učebních textů

77 J. Jílek (1931–2007) absolvoval r. 1954 VŠE v Bratislavě, do r. 1960 zde působil na katedře statistiky a matematiky. K inženýrským titulům viz pozn. 61.

78 J. Likeš (1929–1994) vystudoval matematicko-statistické inženýrství na VŠSN (1952), od r. 1951 zde byl asistentem profesora Janko, s nímž pak přešel na Matematicko-fyzikální fakultu UK, v letech 1955–1960 pracoval ve Výzkumném ústavu hutnictví železa.

79 J. Hátle (1928–1987) rovněž vystudoval matematicko-statistické inženýrství na VŠSN (1952), na VŠE se habilitoval r. 1975, poté působil tři roky jako profesor statistiky na univerzitě v Bagdádu.

80 J. Kozák (1931–2005) započal studium na VŠSN a ukončil na FEI. Habilitační práci o ekonomických časových řadách se sezónní složkou obhájil r. 1968, doktorem věd od r. 1984, profesorem od r. 1986.

81 Matematická statistika pro posluchače VŠE. Praha: SPN, 1971 (poté další vydání).

82 V databázi Web of Knowledge má J. Likeš k 1. III. 2013 celkem 56 citací (bez autocitací), nejčastěji (27 x) je citována stat' Prediction of s-th ordered observation for the two-parameter exponential distribution (*Technometrics*, Vol. 16, 1974, pp. 241–244).

83 Z mladších kolegů na ně navázali zejména P. Hebák a J. Hustopecký.

84 Praha: SNTL/ALFA, 1972; II. vyd. 1974.

85 Praha: SNTL, 1968.

86 S. J. Lagou; Praha: SNTL, 1978. Vyšlo též v ruském překladu: Moskva: Finansy i statistika, 1985.

87 Jeho další celoživotní specializací byla aplikace stat. metod v zemědělství. Na VŠE učil do r. 2003.

88 Praha: SNTL/ALFA, 1980.

k této problematice – některé ve spolupráci s Janem Segerem.⁸⁹ Později rozvíjeli tuto problematiku R. Hindls, J. Arlt ad. (viz níže).

Po úmrtí doc. Kašpara se stal hlavním představitelem ekonomické statistiky na katedře Ing. J. Jílek. Jako spoluautor se podílel na čtyřech základních učebnicích ekonomické statistiky a publikoval přes dvě stovky vědeckých a odborných článků. Hlavní pozornost věnoval problematice měření produkce, především systémovému začlenění meziodvětvových bilancí (habilitace r. 1968).

Poznání v oblasti ekonomické statistiky významně posunul doc. Milan Matějka,⁹⁰ a to zejména díky novému přístupu k hodnocení efektivnosti na základě ukazatele míry zisku a jeho rozkladu pomocí pyramidového systému ukazatelů.⁹¹ Postavil se tak důrazně proti dosud zažitému hodnocení efektivnosti opírající se jen o ukazatele nákladovosti. Použití tzv. logaritmické metody rozkladu rozdílnosti, kterou doc. Matějka společně s prof. Cyhelským rozpracoval, pak umožnila plně využít předností pyramidového systému ukazatelů. Později se soustředil na návrh soustavy ukazatelů sociálně ekonomické statistiky s originálním využitím množinové matematiky a rozvinul tak základy teorie ekonomické statistiky položené již doc. Kašparem. Ekonomické a zejména sociální statistice se věnovala během svého 44letého působení na katedře i Ing. Jiřina Moravová (* 1932).

Demografickou statistiku již od 50. let rozvíjel na katedře statistiky V. Roubíček – první učební text vydal r. 1958.⁹² Po své habilitaci (r. 1967) se mu podařilo založit na jaře 1968 samostatnou laboratoř demografie. Toto nevelké, leč agilní pracoviště muselo během následujících dvou desetiletí šestkrát změnit svůj status a zařazení – bylo mj. (od r. 1970) samostatným pracovištěm katedry statistiky, součástí vědecké sekce fakulty a dva roky patřilo i do Ústavu prognózování při VŠE.

Nástup normalizace po roce 1968 (zejména stranické prověrky) postihl VŠE ještě tvrději než většinu českých vysokých škol.⁹³ Situace na samotné katedře statistiky byla klidnější – nikdo z jejích významnějších pracovníků neodešel do exilu, ani nikdo nebyl přinucen VŠE opustit. 6 učitelů bylo z KSČ „vyškrtnuto“, což pro ně znamenalo na dvě desetiletí nemožnost habilitace či profesury, cest na vědecké konference do západních zemí apod. Přinejmenším v 70. letech byla samotná perspektiva jejich práce na VŠE stále nejistá (což platilo i pro bezpartijní členy katedry). Doc. Likešovi se podařilo ještě v r. 1969 habilitovat, načež odešel jako vědecký pracovník do výpočetního

89 Ing. J. Seger (* 1938) vystudoval statistiku na VŠE v r. 1961. Habilitace r. 1977, profesura 1992. Je autorem či spoluautorem i početných učebnic základů statistiky, stále užívaných na VŠE.

90 M. Matějka (* 1938) vystudoval statistiku na VŠE v Praze, na katedře statistiky pracoval v letech 1963–1990 (habilitace r. 1975, profesura r. 1988).

91 To bylo téma jeho habilitace v r. 1975. Knižně: Matějka, M. a kol.: *Hodnocení efektivnosti výrobního podniku*. Praha: SNTL, 1976.

92 Roubíček, V. *Demografická statistika*. Praha: SPN, 1958.

93 VŠE muselo opustit 192 zaměstnanců (započítáni i emigranti), z toho 12 profesorů a 21 docentů. Srov. Závodský, 1999a, s. 71.

centra VŠE. Všeobecný boj proti revizionismu v ekonomii se však ve výuce statistiky prakticky neprojevil.

Ve studijním roce 1974/75 byl zásluhou prof. Cyhelského obnoven samostatný obor ekonomická statistika, ročně se v dalších letech přijímalo obvykle 50–100 studentů. Katedra ekonometrie byla se svým oborem EMV zařazena na nově reorganizovanou Fakultu řízení.⁹⁴ Výuka statistiky a její změny byly průběžně koordinovány s partnerskou katedrou na VŠE v Bratislavě.⁹⁵

Rozsah statí neumožňuje systematicky popsat veškeré aktivity stále rozsáhlejší katedry statistiky. Zmíňme alespoň dlouhodobou spolupráci se statistickým úřadem,⁹⁶ na němž se podílela většina pracovníků katedry, členství v redakčních radách odborných periodik – *Statistika* (prof. Cyhelský, doc. Jílek, doc. Novák, od statistiků z VŠE pocházela i značná část statí), *Demografie* (doc. Roubíček), sborníků *Statistická revue* etc. Prof. Cyhelský byl členem Státní statistické rady již od jejího ustavení v r. 1967.⁹⁷

Funkci prorektora pro pedagogickou práci zastával v letech 1976–1985 prof. Cyhelský a po něm prof. Kaňoková (1985–1990). Ve funkcích proděkanů se na Fakultě národohospodářské postupně vystřídali: doc. Čermák, doc. Kaňoková, prof. Kozák, doc. Matějka a doc. Novák.

Po úmrtí doc. Hátleho (1987) se na katedru statistiky vrátil doc. Likeš. V r. 1989 pracovalo na katedře 35 interních učitelů (5 prof., 5 doc. a 25 odb. asistentů), jejich průměrný věk činil 42,8 roků, podíl členů KSČ byl 60,0 %.⁹⁸ Katedra měla vlastní výzkumnou sekci pod vedením prof. Matějky, zahrnující i laboratoř demografie. Ve čtyřech ročnících denního studia bylo na oboru ekonomická statistika zapsáno (studijní rok 1988/89) celkem 253 posluchačů, na studiu při zaměstnání 25.⁹⁹

4. Statistika na VŠE po roce 1989

Celá VŠE prošla v letech 1990–1991 radikální reformou a reorganizací. Na katedře statistiky se stal novým vedoucím Ing. Hebák. Na jaře 1990 byli jmenováni profesory dosud kádrově nevyhovující učitelé: prof. Jílek,¹⁰⁰ prof. Likeš, prof. Roubíček, profesuru získal i prof. Novák. Obdobně byli docenty jmenováni: doc. Hebák,

94 Zároveň bylo studium na VŠE zkráceno na 4 roky.

95 Spolupráce a koordinace činnosti probíhala ovšem různě intenzivně již od r. 1953. K vývoji VŠE v Bratislavě a jejich předchůdců srov. *Pamätnica*, 2010.

96 Úmyslně neuvádím přesný název – statistický úřad jich za popisovanou dobu vystřídal šest.

97 Později byl členem České i Federální statistické rady.

98 Stav k 31. III. 1989. Prům. věk učitelů VŠE činil tehdy 44,1 roků, podíl členů KSČ (k 31. XII. 1988) 67,0%. Srov. Závodský, P.; Žváček, J. 1989. *Statistická ročenka VŠE v Praze 1989*. Praha: VŠE, 1989, s. 74, 132.

99 Tamtéž, s. 87, 89, 96.

100 V letech 1990–1992 byl prof. Jílek 1. místopředsdou Federálního statistického úřadu.

doc. Kahounová, doc. Moravová, doc. Souček¹⁰¹ a doc. Žváček.¹⁰² V rámci reorganizace VŠE byla katedra statistiky zrušena a od počátku studijního roku 1990/91 vznikly tři nové katedry (přičemž všichni pracovníci prošli atestačním řízením): katedra statistiky a pravděpodobnosti (KSTP, zprvu 25 pracovníků, vedoucí doc. Hebák), katedra ekonomické statistiky (KEST, 6 pedagogů, vedoucí doc. Souček, poté doc. Seger) a demografie (KDEM, 5 učitelů, vedoucí prof. Roubíček).

Statistickí se významně podíleli na celkové reformě VŠE. Jmenujme zejména doc. Žváčka, který se jako prorektor pro pedagogickou činnost a informatizaci v r. 1991 zasloužil o reorganizaci VŠE do pěti dnešních fakult a o zavedení kreditního systému studia, na našich vysokých školách dosud nevyzkoušeného. Prof. Likeš byl na podzim 1990 jako nezpochybnitelná autorita zvolen prvním předsedou Akademického senátu VŠE, Ing. Libor Svoboda¹⁰³ zvolen předsedou Akademického senátu Fakulty národohospodářské.

Od 1. srpna 1991 se již VŠE skládala z pěti nových fakult, jako F IV je označována Fakulta informatiky a statistiky (FIS), kam byla převedena ekonometrie a tři informatické katedry z dosavadní Fakulty řízení, dále matematika a tři statistické katedry z Fakulty národohospodářské. Prvním děkanem byl zvolen prof. Likeš, r. 1994 i na druhé funkční období.

Zaměření katedry statistiky a pravděpodobnosti se v 90. letech významně rozšířilo o matematické a statistické metody v pojišťovnictví. V současné době zabezpečují statistické katedry v rámci studijního programu Kvantitativní metody v ekonomii výuku tří bakalářských oborů: statistické metody v ekonomii (celkem 103 posluchačů),¹⁰⁴ statistika a ekonometrie (66 studentů) a sociálně-ekonomická demografie (157 studentů). V navazujícím magisterském studiu je to obor statisticko-pojistné inženýrství (56 studentů) a ekonomická demografie (43 studentů). Pro studující jiných oborů jsou určeny vedlejší specializace: pojistné inženýrství a analýzy sociálně ekonomických dat. V roce 2012 získalo inženýrský titul 17 statistiků.

Současné tři statistické katedry zajišťují i výuku v doktorském studijním oboru statistika. Za posledních deset let obhájilo disertační práce celkem 22 doktorandů, nyní (k 1. 3. 2013) je v tomto studijním programu zapsáno 43 doktorandů (20 v prezenční formě, 17 v kombinované a 6 má přerušeno studium).

Statistické katedry stále zajišťují pro všechny obory studia na VŠE výuku povinného kurzu statistiky a řady volitelných předmětů. Jako příslovečná červená nit se šedesátiletou historií statistiky na VŠE vine nutnost čelit nepochopení potřeby výuky kvantitativních metod u některých pedagogů a studentů. V 50. letech to byl odpor proti

101 Doc. Eduard Souček zastával v letech 1990–1993 funkci předsedy Českého statistického úřadu.

102 Jiří Žváček (* 1943) byl členem katedry statistiky již od r. 1967, zabýval se zejména analýzou časových řad a výpočetní statistikou. V říjnu 1991 utrpěl těžký úraz, po němž je odkázán na nemocniční péči.

103 L. Svoboda (* 1962) působil na katedře statistiky od r. 1985, v letech 1990–1992 byl zástupcem vedoucího KSTP. Od r. 2007 je kvestorem VŠE.

104 Celkové počty posluchačů k 1. III. 2013.

„matematickým formalismům“, dnes jde o snahu (částečně úspěšné) rozšiřovat na úkor matematiky a statistiky výuku předmětů typu „organizace práce realitní kanceláře“.

K nejrozsáhlejším obsahovým změnám došlo po r. 1989 v oblasti sociálně hospodářské statistiky. V souvislosti s přechodem státní statistické služby na standardy běžné ve vyspělých zemích s tržní ekonomikou¹⁰⁵ bylo nutné připravit proces harmonizace české statistiky s normami Evropské unie. Na tomto procesu se ve spolupráci s Českým statistickým úřadem podíleli zejména doc. Stanislava Hronová¹⁰⁶ a prof. Jílek. O tom svědčí mj. jejich účast v projektu Grantové agentury České republiky „Varianty zdokonalování českých statistických indikátorů využitím standardů Evropské unie“. Kolektiv ze statistických kateder (doc. Hronová, prof. Hindls, prof. Kozák) pracoval na rozsáhlém vědecko-výzkumném projektu „Využití analýzy časových řad k zefektivnění systému krátkodobých zjišťování ekonomických ukazatelů“, jehož cílem bylo sestavení modelu odhadů čtvrtletních hodnot agregátů tvorby a užití HDP a dalších ukazatelů národních účtů při respektování požadavků Evropské unie. Doc. Hronová se stala průkopnicí zavádění systému národního účetnictví v ČR i na VŠE. Roku 1997 vydala společně s prof. Hindlsem „*Národní účetnictví*“,¹⁰⁷ první monografii v ČR na toto téma. Výrazně inovovaná vyšla tato monografie o 12 let později.¹⁰⁸ Otázkami statistických hospodářských rozborů, mezinárodního srovnávání a konjunkturální analýzy se dále zabýval (až do svého úmrtí r. 2007) prof. Jílek.

Katedra statistiky patřila vždy k progresivním složkám VŠE v oblasti využití výpočetní techniky při výuce. Již před rokem 1989 byl pro vědeckou práci katedry využíván počítač Wang, později EC 1050. Průkopníky výpočetní statistiky na katedře byli zejména doc. Žváček, Mgr. Michal Vrabec¹⁰⁹ a Ing. Řezanková. Katedra statistiky byla mezi prvními, které používaly počítače v přímé výuce.

V polistopadové době postupně opouštěly statistické katedry osobnosti, které zde pracovaly již od 50. či 60. let, na jejich místa se kvalifikovali noví akademičtí pracovníci. R. 1997 získal profesuru prof. Hebák,¹¹⁰ autor početných prací z vícerozměrných metod a bayesovské statistiky. O dva roky později získal profesorský dekret prof. Richard Hindls,¹¹¹ zabývající se širokou škálou statistických problémů, zejména prognózováním ekonomických časových řad a otázkami makroekonomických agregátů v národním účetnictví. Roku 2001 se stala profesorkou prof. Hronová

105 Srov. Hronová a Hindls, 2010.

106 S. Hronová (* 1954) pracovala na katedře statistiky již od dokončení studia statistiky na VŠE v r. 1978. Habilitovala se zde r. 1994, profesura r. 2001.

107 Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-466-5.

108 Hronová, S.; Fischer, J.; Hindls, R.; Sixta J.: *Národní účetnictví (Nástroj popisu globální ekonomiky)*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-153-6.

109 M. Vrabec (* 1955) vystudoval obor ekonometrie na Matematicko-fyzikální fakultě UK (1979), na katedře statistiky (a pravděpodobnosti) pracuje od r. 1981.

110 P. Hebák (* 1940) vystudoval statistiku na VŠE r. 1962, pracoval na katedře statistiky (později KSTP) až do konce r. 2012, nyní spolupracuje s katedrou jen externě.

111 R. Hindls (* 1950) je rovněž absolventem statistiky na VŠE. Habilitoval se zde r. 1992.

(viz výše) a r. 2007 prof. Josef Arlt¹¹² na základě významného přínosu k rozvoji metod modelování a prognózování časových řad. O rok později byla jmenována profesorkou prof. Hana Řezanková,¹¹³ rozvíjející úspěšně především metody analýzy kategoriálních dat a vícerozměrné metody.

V oboru statistika se mj. habilitovali: v r. 1994 doc. Felix Koschin¹¹⁴ (práce z demografie), v r. 1995 doc. Dagmar Blatná¹¹⁵ (práce o časových řadách), r. 2001 doc. Jiří Trešl¹¹⁶ (modelování časových řad akciových výnosů), o rok později doc. Luboš Marek¹¹⁷ (modely s přenosovou funkcí), r. 2005 doc. Iva Pecáková¹¹⁸ (práce o kategoriálních proměnných), r. 2008 doc. Jitka Langhamrová¹¹⁹ (věková struktura obyvatelstva), doc. Jakub Fischer¹²⁰ (problematika měření produktivity) a v r. 2012 doc. Markéta Arltová¹²¹ (analýza časových řad).

Řada statistiků je pod vedením prof. Hindlse zapojena do výzkumného záměru MŠMT „Metody získávání znalostí z dat a jejich využití v ekonomickém rozhodování“ (2007–2013), který navazuje na výzkumný záměr „Metody exploatace informačních zdrojů“ (1999–2004). Celkem se za posledních deset let pracovníci statistických kateder stali mj. řešiteli 9 grantů GAČR, v 5 případech jde o spolufešitelství, na dalších 7 grantech GAČR se podíleli jako členové týmů a ve 40 případech získali grant z jiného zdroje (zejména šlo o Interní grantovou agenturu VŠE).

Mezi nejdůležitější témata vědeckovýzkumné práce na statistických katedrách VŠE patří metodologie analýzy časových řad a statistických prognostických metod a její praktické ověřování na ekonomických, finančních a demografických časových řadách. V polistopadové době se touto problematikou zabývají zejména Josef a Markéta Arltovi. Výsledkem jejich práce jsou 4 knižní monografie a řada příspěvků v impaktovaných časopisech. Díky kvalitním publikacím získali manželé Arltovi tři granty GAČR: „Modely finančních časových řad a jejich využití v ekonomické praxi“

112 J. Arlt (* 1962) absolvoval též statistiku na VŠE, na katedře pracuje od r. 1984, r. 1997 jmenován docentem. Od r. 2010 je proděkanem FIS pro pedagogiku.

113 H. Řezanková (* 1956) dokončila r. 1979 studium oboru EMV na VŠE, na KSTP pracuje od r. 1990, habilitovala se zde r. 1994. Od r. 2011 je předsedkyní Akademického senátu FIS etc.

114 F. Koschin (1946–2009) vystudoval mat. statistiku na Matematicko-fyzikální fakultě UK r. 1969, od té doby pracoval na katedře statistiky, resp. na demografickém pracovišti doc. Roubíčka. V letech 2006–2009 byl pedagogickým prorektorem.

115 D. Blatná (* 1944) absolvovala Strojní fakultu ČVUT, na KSTP pracuje od r. 1991.

116 J. Trešl (1947–2011) vystudoval geodézii a kartografii na ČVUT (1971), na KSTP působil od r. 1996.

117 L. Marek (* 1961) vystudoval mat. statistiku na Matematicko-fyzikální fakultě UK (1984), na VŠE pracuje od r. 1984.

118 I. Pecáková (* 1955), ukončila studium statistiky na VŠE r. 1978, od r. 1979 je zde zaměstnána.

119 J. Langhamrová (* 1958) je absolventkou statistiky na VŠE (1981), od té doby se zde věnuje demografii.

120 J. Fischer (* 1978) absolvoval statistické a pojistné inženýrství na FIS r. 2001, již r. 2008 se stal nejmladším docentem na VŠE. R. 2010 byl jmenován do nově zřízené funkce prorektora pro strategii VŠE.

121 M. Arltová (* 1970) vystudovala statistiku na VŠE r. 1992, od r. 2006 je tajemnicí KSTP.

(2000–2002), „Ekonomické časové řady“ (2004–2006), „Modelování demografických časových řad v České republice“ (2009–2011) a jeden ze dvou ekonomických Projektů Excellence GA ČR „Dynamické modely v ekonomii“ (2012–2018) v České republice, na kterém spolupracuje i řada dalších institucí. Vysokofrekvenčními časovými řadami na finančních trzích se až do svého skonu v roce 2011 zabýval i Jiří Trešl. Z mladších kolegů se aplikacemi waveletových metod v analýze finančních a ekonomických časových řad zabývá Milan Bašta. Z metod, které jmenovaní autoři v ČR nejvýrazněji propagují, uveďme alespoň kointegrační analýzu časových řad, Lee-Carterovu metodu modelování úmrtnostních časových řad a waveletovou analýzu časových řad.

Na analýzu kategoriálních dat a na shlukovou analýzu se ve své vědecké práci zaměřuje především prof. Řezanková. Problematicke analýzy kategoriálních dat je věnována její monografie „*Analýza dat z dotazníkových šetření*“.¹²² Druhá tematická oblast je zpracována v monografii Řezanková, H.; Húsek, D.; Snášel, V.: „*Shluková analýza dat*“.¹²³ Ve svých časopiseckých člancích a příspěvcích na konferencích se prof. Řezanková specializuje na propojení těchto dvou oblastí, tj. zejména na shlukovou analýzu kategoriálních dat. Aplikuje ji například na identifikaci skupin podobných proměnných, což je jeden z možných přístupů k redukci dimenzionality úloh. Jednou ze zkoumaných problematik je i stanovení počtu těchto skupin.

Z nejvýznamnějších oblastí vědecko-výzkumné činnosti katedry ekonomické statistiky v posledních letech uveďme zejména řešení tří standardních projektů GAČR, věnovaných experimentálnímu odhadu kapitálových služeb,¹²⁴ sestavení historických časových řad hrubého domácího produktu České republiky a regionalizaci odhadu hrubého domácího produktu výdajovou metodou. Historické časové řady hrubého domácího produktu České republiky za roky 1970–1989 dle současně platného standardu národních účtů ESA 1995 včetně struktury zdrojů a užití¹²⁵ zaznamenaly ohlas jak odborné veřejnosti, tak médií. Česká republika se tak stala, mezi bývalými zeměmi s centrálně plánovanou ekonomikou, první zemí, která má k dispozici časové řady složek zdrojů a užití hrubého domácího produktu před rokem 1990 v metodice systému národního účetnictví. V rámci mezifakultních projektů Interní grantové agentury byly společně s katedrou veřejných financí odhadnuty míry návratnosti investic

122 Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-49-8 (2. vydání 2010, 3., aktualizované 2011).

123 Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-26-9 (2., rozšířené vydání 2009).

124 Fischer, J.; Sixta, J.: Implementation of the New ESA Standard into the Czech National Accounts: Capital Services and Related Issues. Lisboa 22. 08. 2007 – 29. 08. 2007. In: *Bulletin of the International Statistical Institute*, 56th Session [CD-ROM]. Lisbon: International Statistical Institute, 2007, pp. 1–4.

125 Fischer, J.; Sixta, J.; Hronová, S. et al.: Odhady zdrojů a užití hrubého domácího produktu ČR pro roky 1970–1989 v metodice ESA 1995. *Politická ekonomie*, 2013, Vol. 61, No. 1, pp. 3–23. ISSN 0032-3233.

do vysokoškolského vzdělání podle oborů, pohlaví a regionů¹²⁶ a společně s katedrou regionálních studií byly odhadnuty regionální cenové hladiny pro regiony České republiky,¹²⁷ s jejichž pomocí lze získat přesnější obraz reálné výkonnosti ekonomiky v jednotlivých regionech.

Další projekty řešené na katedře ekonomické statistiky se týkají modelování generačních úmrtnostních tabulek České republiky (spolupráce s Přírodovědeckou fakultou UK – projekt GA ČR), modelování vlivu institutu minimální mzdy na sociálně ekonomický vývoj ČR (spolupráce s Trexima, s.r.o. – projekt TA ČR), rozvoje metodiky v oblasti odhadu produktivity¹²⁸ či konstrukce a verifikace indikátorů udržitelného rozvoje v ČR.¹²⁹

Vědecko-výzkumnou práci katedry demografie je možno stručně charakterizovat posledními úspěšně dokončenými granty. V roce 1999 to byl grant „Úmrtnost v českých zemích v 90. letech“, v roce 2001 „Plodnost v českých zemích v 90. letech“ (oba GA ČR) a grant výzkumného grantového programu GRACES „Stárnutí obyvatelstva a penzijní systémy v zemích Evropské unie“, v roce 2004 „Co s ekonomickými důsledky stárnutí naší populace?“ (GA ČR). V letech 2006–2011 se demografové podíleli na dlouhodobém projektu 2D06026 „Reprodukce lidského kapitálu“, financovaném MŠMT v rámci Národního programu výzkumu II. V rámci tohoto grantu je každoročně (i v letech po ukončení projektu) pořádána na VŠE mezinárodní konference „Reprodukce lidského kapitálu – vzájemné vazby a souvislosti“.

Během posledních deseti let (2003–2012) vydali pracovníci tří kateder (včetně doktorandů) celkem 56 knižních monografií a učebnic,¹³⁰ 374 recenzovaných článků (z toho 63 v časopisech evidovaných v databázi Web of Science a SCOPUS), 605 příspěvků ve sborníku z mezinárodních konferencí (z toho 44 CPCI) a 635 jiných publikací.¹³¹ Pracovníci statistických kateder jsou členy redakčních rad významných vědeckých a odborných časopisů (*Politická ekonomie*, *Prague Economic Papers*, *Statistika*, *Demografie*, *Silesian Statistical Review* ad.) etc.

Přední pracovníci statistických kateder se od r. 1990 významně podílejí na vedení VŠE. Funkci rektora zastával v letech 1994–2000 prof. Seger, na léta 2006–2014 byl (dvakrát) zvolen rektorem prof. Hindls. Prorektorkou pro vědu a výzkum je od r. 2006 prof. Hronová a prorektorem pro strategii (od r. 2010) doc. Fischer. Funkci děkana FIS

126 Finardi, S.; Fischer, J.; Mazouch, P.: Odhad míry návratnosti investic do vysokoškolského vzdělání podle oborů, pohlaví a regionů. *Politická ekonomie*, 2012, Vol. 60, No. 5, pp. 563–589. ISSN 0032-3233.

127 Čadil, J.; Mazouch, P. et al.: Regional price levels in the Czech Republic – preliminary results and application. *Regionální studia*, 2012, Vol. 6, No. 2, pp. 52–57. ISSN 1803-1471.

128 Sixta, J.; Vltavská, K.; Zbranek, J.: Souhrnná produktivita faktorů založená na službách práce a kapitálu. *Politická ekonomie*, 2011, Vol. 59, No. 5, pp. 599–617. ISSN 0032-3233.

129 Fischer, J.; Helman, K. et al.: Sustainable Development Indicators at the Regional Level in the Czech Republic. *Statistika*, 2013, Vol. 93(1), pp. 4–17. ISSN 0322-788x.

130 Jsou započítána i nová vydání knih.

131 Srov. <http://eso.vse.cz/~sklenak/pcvse/>, vlastní výpočty autora.

kromě výše zmíněného prof. Likeše zastával v letech 2001–2006 prof. Hindls, prof. Seger v letech 2006–2010, na období let 2010–2014 byl děkanem zvolen doc. Marek.

Katedru statistiky a pravděpodobnosti vede od r. 1992 prof. Hindls (v letech 2001–2010 jej zastupoval nejdříve prof. Seger, poté doc. Marek). Zástupkyněmi vedoucího jsou dlouhodobě: prof. Řezanková, doc. Blatná a RNDr. Ivana Malá.¹³² Katedra vlastní unikátní rozsáhlou knihovnu, o jejíž budování se zasloužil v předcházejících desetiletích Ing. Prokop Závodský,¹³³ dnes ji spravuje Ing. Tomáš Löster. V současné době (k 1. 3. 2013) působí na KSTP 17 interních učitelů – v tom 3 profesori, 4 docenti, 9 odborných asistentů a 1 asistent. Z toho 4 učitelé zde pracují jen na částečný úvazek a 3 další se věnují především svým akademickým funkcím. Průměrný věk činí 48,4 let (při výpočtu průměru byly hodnoty váženy velikostí úvazku). Na výuce v letním semestru se dále podílí 18 doktorandů (ze všech tří statistických kateder) a 9 externistů.

Dlouholetým vedoucím katedry ekonomické statistiky byl prof. Seger, v letech 2006–2008 ji vedla doc. Moravová, od r. 2008 pak doc. Fischer. Dnes katedru tvoří 6 interních pracovníků (1 profesorka, 1 docent, 3 odb. asistenti a 1 vědecký pracovník), z toho 3 zastávají akademické funkce a zbývající 3 pracují jen na částečný úvazek. Průměrný věk činí 40,5 roků. Výuky se účastní i 3 doktorandi a 1 externista.

Vedení katedry demografie bylo do r. 1995 v rukou prof. Roubíčka, poté katedru vedl doc. Koschin, od r. 2006 doc. Langhamrová. Pracuje zde nyní 6 interních učitelů (1 profesor, 2 docenti a 3 odb. asistenti), z toho 4 jen na částečný úvazek. Vážený průměr jejich věku je 54,5 roků. Na výuce se podílí i 6 doktorandů. Všechny tři katedry si podle potřeby vypomáhají ve výuce a v mnoha směrech spolupracují i ve vědecké činnosti.

Na Fakultě managementu VŠE v Jindřichově Hradci zajišťuje v současné době výuku statistiky katedra exaktních metod.

Literatura

- CYHELSKÝ, L. 1992. K čtyřicátému výročí založení katedry statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze. *Informační bulletin České statistické společnosti*, Vol. 3, 1992, No. 2, pp. 4-7.
- CYHELSKÝ, L. 1985. Příprava vysokoškolsky vzdělaných ekonomicko-statistických specialistů v ČSSR v letech 1945-1985. *Statistika*, Vol. 22, 1985, No. 5, pp. 201-211.
- DEVÁTÁ, M.; OLŠÁKOVÁ, D. 2010. Vysoká škola politických a hospodářských věd, 1949-1953. Počátky marxistického vysokého školství. In *Vědní koncepce KSČ a její institucionalizace po roce 1948*. Praha: ÚSD, 2010, pp. 159–212. ISBN 978-80-7285-123-2.
- EGERMAYER, F. 1957. *Sovětské názory na statistiku*. Praha: SÚS, nákladem SEVT, 1957.
- HAVRÁNEK, J.; POUSTA, Z. (eds.) 1998. *Dějiny Univerzity Karlovy IV. 1918-1990*. Praha, Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-539-6.

132 I. Malá (* 1962) je absolventkou Matematicko-fyzikální fakulty UK, na KSTP pracuje od r. 1999, oblastí jejího zájmu je především teorie pravděpodobnosti a regresní analýza.

133 P. Závodský (* 1944) je členem katedry statistiky (nyní KSTP) od absolvování VŠE v r. 1968. Zabývá se především historií statistiky a ekonomického školství.

- HERBST, F.; HLAVÁČEK, A. 1952. O nové organisaci vysokoškolského studia statistiky v ČSR. *Statistický obzor*, Vol. 32, 1952, No. 3-4, pp. 210-215.
- HRONOVÁ, S.; HINDLS, R. 2010. Hospodářská statistika z pohledu 20 let vývoje. *Informační bulletin České statistické společnosti*, Vol. 22, 2010, No. 4, pp. 32-39.
- KEJKULA, J.; ŽVÁČEK, J. 1968. *Facultas oeconomiae (statistická ročenka 1967)*. Praha: SPN, 1968. (V letech 1971–1989 vyšlo dalších 10 statistických ročenek VŠE a Fakulty národohospodářské. Jejich autory jsou též: Kudrnáčová, Z. a Závodský, P.)
- Jiří Likeš (1929–1994). 2008. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2008.
- MAŇAS, M. 2004. Životní jubileum Benedikta Kordy. *Statistika*, Vol. 41, 2004, No. 5, pp. 456-459. ISSN 0322-788x.
- O studiu statisticko-pojistného inženýrství*. 1947. Praha: Spolek posluchačů inženýrství statisticko-pojistného, 1947.
- Pamätnica Ekonomickej univerzity v Bratislave*. 2010. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave vo vydavateľstve Ekonóm 2010. ISBN 978-80-225-3062-0.
- ŠAUER, L. 1958. Statistika na technickém učení v Praze. In *Sborník fakulty ekonomicko-inženýrské II*. Praha: SNTL, 1958, pp. 5-29.
- ŠAUER, L.; ŠAUEROVÁ, I. 1984. Vysoká škola obchodní. *Acta Polytechnica – Práce ČVUT v Praze*, Vol. VI, 1984, No. 1, pp. 5-43.
- ŠURAKOV, V.; VLASOV, A. 1982. Moskovskomu ekonomiko-statističeskému institutu – 50 let. *Věstník statistiky*, 1982, No. 2, pp. 38-44.
- URBÁŠEK, P.; PULEC, J. 2012. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945-1969*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-2979-3.
- ZÁVODSKÝ, P. 1999a. Přehled vývoje vysokého ekonomického školství na našem území. In 80 let vysokého ekonomického školství na území České republiky. *Acta oeconomica Pragensia*, Vol. 7, 1999, No. 5, pp. 22-86.
- ZÁVODSKÝ, P. 1999b. Z historie výuky statistiky. In 80 let vysokého ekonomického školství na území České republiky. *Acta oeconomica Pragensia*, Vol. 7, 1999, No. 5, pp. 120-128.
- ZÁVODSKÝ, P. 2002. 50. výročí založení katedry statistiky VŠE. *Statistika*, Vol. 39, 2002, No. 8-9, pp. 326-332. ISSN 0322-788x.
- ZÁVODSKÝ, P. 2010. Z činnosti kateder statistiky VŠE v roce 2009. *Statistika*, Vol. 47, 2010, No. 4, pp. 350-357. ISSN 0322-788x. (Podobné zprávy vycházely v tomto časopise téměř pravidelně již od r. 1985.)
- ZÁVODSKÝ, P. 2011a. Cesta ke vzniku Fakulty informatiky a statistiky. In *20 let Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2011, pp. 16-19. ISBN 978-80-245-1505-2.
- ZÁVODSKÝ, P. 2011b. Katedra statistiky a pravděpodobnosti. In *20 let Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2011, pp. 58-61. ISBN 978-80-245-1505-2.

ARCHIVNÍ PRAMENY

Archiv hl. m. Prahy – Fond VŠPHV a Fond Vysoké školy politické a sociální
 Archiv ČVUT – Fond VŠO
 Sběrka dokumentů P. Závodského
 Spisovna VŠE
 Studijní programy ČVUT, VŠSN a VŠE 1926–2005.

60 YEARS OF STATISTICS AT THE UNIVERSITY OF ECONOMICS, PRAGUE

Prokop Závodský, Department of Statistics and Probability, Faculty of Informatics and Statistics,
University of Economics, Prague, W. Churchill sq. 4, CZ – 130 67 Prague 3 (zavodsky@vse.cz)

Abstract

For all 60 years of the existence of the University of Economics, Prague (UEP) was statistics one of the taught compulsory course, and here also took place the specialized studies of statistics, which predecessor was Statistical and Actuarial engineering at the University of Special Sciences (within the Czech Technical University). The article focuses on the 50's, when at the UEP existed the independent Faculty of Statistics and when the lessons of statistics were difficultly exempted from the Stalinist dogmatism. Between the personalities is mentioned prof. Benedikt Korda (1914-2010), who was the most famous person in the first period of Faculty, (there will be mentioned his remarkable CV), prof. Lubomír Cyhelský (*1929), who was the head of the department in 1962-1990, and prof. Jiří Likš (1929-1994) as well, who was internationally acclaimed scientists in the theory of probability and mathematical statistics, whose name is used for one of the greatest lecture hall at the University. Since 1991 there exist at the Faculty of Informatics and Statistics the Department of Statistics and Probability (17 internal teachers and 13 internal PhD students), the Department of Economic Statistics (6 + 3) and the Department of Demography (6 + 4).

Keywords

University of Economics, Prague, The Commercial College, University of Special Sciences, Department of Statistics and Probability, history of statistics, university studies of statistics, Benedikt Korda, Lubomír Cyhelský, Jiří Likš

JEL classification

B23, A22, I23